

PRELOM

Izhaja vsak četrtek
Naročnina letno Din 30—

Uredništvo in uprava:
Kolodvorska ulica št. 8
v Ljubljani

Telefon št. 3770
Pošt. ček. račun št. 10499

Dvajsetletnica cerske bitke

(Govor tov. Vl. Fabjančiča pri odkritju spominske plošče Avg. Jenka 16. t. m.)

Predvojno jugoslovansko revolucionarno mladinsko pokolenje daje te dni dolžno spoštovanje spominu dveh svojih velikih članov, če se pridevek »veliki« sme rabiti za mladeniče v starosti od 21. do 25. let. Ta dva mlada fanta sta bila Vladimir Gačinović in Avgust Jenko, prvi Srb-Hercegovce, drugi naš Slovenec-Ljubljančan. Gačinovićeve posmrtno ostanke so te dni z velikimi slovesnostmi prepeljali iz Švice, kjer je umrl 1. 1917. v Fribourgu, operiran za vnetjem slepiča, a v resnici radi perforacije želodca (tragična ironija). Prepeljali so Gačinovićeve zemeljske ostanke skozi Zagreb v Sarajevo v skupno grobnico vidovdanskih atentatorjev, kjer bo zdaj sanjal svoje večne sanje. Povsod na poti ga je narod proslavljal z velikimi slovesnostmi, narod in raznovrstna patrijotična in siceršna društva. Pred očmi vidim pokojnega Vlada, kako se je radostno-ironično namrdnil pri svojem triumfalnem povratku v domovino: radostno, ker se vrača v svobodno Bosno ponosno, v neodvisno jugoslovansko državo, ki je bila sen vsega njegovega življenja, za katero je živel, delal, se boril kot vojni dobrovoljec v balkanski vojni pred Skadrom, učil in vodil bosansko mladino, konspiriral, pesnil, se boril in stradal zanjo po Dunaju, Srbiji, Parizu, Ameriki in Švici. Ironično, ker je med tistimi, ki ga zdaj častijo in si ga lastijo, uzrl polno tudi takih, katerim je veljala vsa borba njegovega življenja.

Naš Jenko spi svoj zadnji sen nekje na hribu Ceru blizu vasi Tekeriša tam nad srbskim Šabcem. Nima svojega groba; kje je njegova jama, kdo ve; morda v skupni grobnici vojakov, padlih v strašnem klanju na Ceru, morda leže njegove kosti kje samotno pod žitnim poljem ali v družbi z avstrijskim vojakom, ki sta si drug drugemu zadala smrtne rane? Kdo ve? Njegov grob ostane za vse čase neznan in tako tudi njegov ponosni, sijajni duh nikoli ne bo imel prilike, liki Gačinovićevemu, ironično veselo strmeti nad izpremenljivostjo, takorekoč napredovalnostjo tega sveta, ko bi z mrtvimi, a vsevidnimi očmi po 20 letih motril pisani zbor svojih poslednjih pogrebcev.

Upam, da njegova plemenita, odpuščajoča duša in njegov svetli, umevajoči duh ne bosta zamerila nam, tu zbranim, da smo se polastili 20 letnice proslave njegove junaške smrti in mu tu na njegov očetnji hiši odkrivamo skromen spomenik. Odpusti, viteška senca Jenkova, meni tvojemu zadnjemu sopotniku na Kalvarijo tvoje mladosti, da povem tu pred tvojo spominsko ploščo nekaj priprostih besed o tvojih zadnjih dneh. In tudi upam, da se ne jeziš, ko te primerjam z Vladimirjem Gačinovićem, ki vaju zdaj skoro ob istem času časti, slavi in povzdiguje naša združena, tudi z vajinimi žrtvami osvobodena domovina. Jaz, ki sem vaju oba poznal, vaju cenil po vajini veliki vrednosti in sem vaju drugega za drugim v razdobju treh let spremljal do dne, ko so ugasnile vajine oči za vekov veke, jaz predobro vem, da sta si bila v mnogočem globoko podobna.

Oba sta bila uma, duha, kakršni se ne rode prepogosto. V letih, ko drugi komaj jecljati začno v življenju, sta vidva že govorila in tudi pisala stvari, ki še po desetletjih preseneti po globokosti misli, po lepoti oblike in zrelosti izraza. Tudi vajino jugoslovansko je bilo drugačnega kova, kakor ga imajo nekateri in kakršnega bi vama hoteli po smrti, ko se ne moreta braniti, vriniti pokličen ponarejevalci zgodovine in življenjepisov. Vajino jugoslovansko je bilo revolucionarno — dala sta zanj svojo

kri samá in tisoči so sledili vajinemu vzgledu. Nista samo navduševala drugih, ampak sta tudi sama storila, kar sta drugim velevala storiti. Vajino jugoslovansko je bilo socialno, ker sta hrepnela ne samo po ustvarjenju ali po obnovi sijaja samostojne državnosti, ampak sta tudi z vso dušo, ki je bila plemenita, usmiljena, ljubila svoj narod, ga ljubila ne samo kot pojmo, kot število, kot nosilca zgodovine, marveč kot človek ljubi svojega sočloveka in ima zanj srce in usmiljenje. Končno: vajino jugoslovansko je bilo pristno, ne umetno, živo, za življenje sposobno, ne prisiljeno, mrtvo-rojeno. Zato se vajino revolucionarno, socialno jugoslovansko ni kregalo z zdravim, ponosnim, svobodnim srbstvom in si ni nasprotovalo s svobodnim, samoniklim, slovansko usmerjenim slovenstvom. Iz vajinega jugoslovanstva je dihala pravo bratstvo, enakost in svoboda. Drugačnega jugoslovanstva vidva nista poznala.

To vem o obeh vaju in od vaju obeh, ki sem bil priča vajinih zadnjih dni in poslušalec vajinih živih besed pred vajinim velikim ugasnutjem. To povem, ker mi tako velevala nepristranska dolžnost zadnjega izročila.

Poslednjih 6 tednov Jenkovega življenja sem imel srečo in privilegij preživeti skupaj z mladim, toda nenavadno dozorelim in vso okolico nadkriljujočim revolucionarjem, hrabrim, ponosnim, nezlomljivim bojevnikom za svobodo svojega naroda in za njegovo staro pravdo.

Po vidovdanskem atentatu, ko nas je policija razgnala s proslave srbske Zore na Dunaju, sem se pretolkel in prezvičal skozi Madžarsko v Beograd. Par dni za menoj je prispel tja tudi Jenko, ki se je na poti ustavil še v Zagrebu, kjer je tisti semester študiral ali, pravilneje rečeno, sodeloval v imenu Preporodovcev pri mladinskem jugoslovanskem revolucionarnem pokretu. V Beogradu sva stanovala skupaj pri moji gospodinji. Bilo je tako, da sem bil jaz »kućegazda« brez belica, denarno podkovani prijatelj Jenko pa moj gost in najin skupni blagajnik. Potem sva odšla na jug, v Skoplje, Devdelijo in v Solun. Tu sva prvič zaznala, da resno kaže na vojno. Takoj sva se po železnici odpeljala v Bitolj. Tam sva spoznala občinskega inženirja Slovenca Ernesta Kruleja, ki je tudi stopil v dobrovoljce. Ker odločitev o vojni ali miru še ni padla, sva z Jenkom odšla peš v Ohrid. Ko sva prišla tja, pa je bila razglašena mobilizacija. Takoj sva se preko hribov nad Prespanskim jezerom vrnila v Bitolj, kjer so bile najine stvari. Dobri prijatelji so nama hoteli preskrbeti mirno službo pri pošti. Uprla sva se in se vpisala v komitsko četo. Dobri prijatelji so zdaj poskrbeli, da bi morala stražiti neki most blizu Bitolja, kjer bi bila pri kruhu in na varnem. Tedaj sva brez slovesa izginila iz Bitolja, hiteč na fronto. S fujakerjem sva se peljala čez Prilep in Babuno v Veles, nato pa z vlakom v Niš. Mobilizacija se je izvajala v celi Srbiji. Zato je naš vlak stal v Vranji celih 24 ur. V Nišu sva se zapisala v dobrovoljce-borce in bila dodeljena kot redna vojaka v kombinovano divizijo, II. prekobrojni polk, II. bataljon, 4. četa. Komandant polka je bil Alempije Marjanović. Jenko, mislim, da ni še imel nikoli v rokah vojaške puške, vsaj s srbsko ni znal ravnati. Vendar so nas brez vaje še tisti dan naložili v živinske vagone in smo se, ves polk, odpeljali v Mladenovac. Nad mestom smo prenočili na pokošnem žitnem polju. Bila je jasna, nekoliko hladna noč. Ležala sva na šatorskem krilu drug pri drugem in gledala v nebo. Spominjam se, da sva govorila o astronomiji, o vesolju zvezd, kako daleč so

zadnje zvezde, ki jih vidimo še današnji dan, a so vgasnile morda že pred tisoč leti...

Drugi dan zgodaj na pot. Jenko je imel čudno uniformo. Dobil je samo šajkačo, vse drugo je imel, kakor je prinesel s seboj od ljubljanskega krojača. Pozneje je dobil še vojaško bluzo, koporan. Do konca pa ni prišel do vojaških hlač. Sicer to ni bila nobena izjema. Videli smo rezerviste s slamniki, celo takega, ki je marširal samo v spodnjih hlačah, kakor je prišel z doma, v upanju, da dobi vojaške čakšire, ker se mu je zdelo svojih škoda. Z Jenkom sva imela skupaj eno samo puško. Srbija ni bila pripravljena na vojno...

Več dni smo kopali rove in okope na raznih mestih blizu Arandelovca. Nato pa je prišel ukaz na zadnji smrtni marš. Nastopili smo forsiran pohod preko Arandelovca in Uba na Cer. Kam gremo in po kaj gremo, ni vedel nihče. Šli smo dva dni in dve noči z redkimi petminutnimi presledki. V začetku so visoki kuršumljski črnogorski doseljenci, ki so stopali spredaj v naši četi še peli svoje turbotne, zategnjene bojne pesmi, počasi pa so drug za drugim utihnili, ker pota ni bilo konec. Slabotni kosovski kadrovec so cepali ob strašnem naporu kot muhe, večino so z običajnimi sredstvi spravili na noge, nekaj pa jih tudi sabljina ploskev ni mogla več oživiti, ker so podlegli soncu, prahu in znoju, preden so prišli v bitko. Tudi z Jenkom sva enkrat občutila bodrilno, vsem enakomerno privoščeno božanje s ploskvijo sablje našega, na konju dirjajočega komandirja Ristića... Strahoten marš, kakor človek ne bi verjel, da ga je zmožen.

Tako smo prišli pod Cer in smo dobili jesti in piti po 2 dneh in 2 nočeh. Počitka pa nam niso dali; naša pot je vodila v smrt. Le dobri dve uri smo ležali pod nekimi hrasti, dokler se ni zvečerilo. Na puške smo nataknil bajonete. To se pravi, drugi so jih nasadili. Za najino puško edinko sva dobila star turški bajonet, ki se ni dal natakiniti. Zato sva ga privezala z vrstico. S takim trdnim orožjem sva stopala v cersko bitko, ki je bila ena najgostejših na srbskem bojišču in kjer je često imel bajonet glavno besedo.

Pod tistimi hrasti sva govorila z Jenkom zadnjič o domovini, o Ljubljani, o starših, prijateljih in znancih. Vedela sva, da bo bitka. Jaz nisem imel slufne smrti. Jenko jo je imel. Rekel mi je: »Čutim, da bom ubit.« In sem dejal: »Čutim, da bom ranjen in da ostanem še. Ali mi imaš kaj naročiti, če se res zgodi, kar praviš?« In je dejal Jenko: »Nič posebnega. Pozdravi prijatelje in znance!« Nato sva molčala. Slednjič pravi Jenko: »Še nekaj! Prijatelju Z. sem dolžan 200 goldinarjev. Povej doma, da mu jih vrnejo!« (Ko sem po vojni srečal Z., ni ta hotel nič vedeti o tem dolgu, le po njegovih vlažnih očeh sem spoznal, da je le bil resničen in da ga je v dušo pre-

treslo to naročilo, ki je tako podobno zadnjemu naročilu Sokrata učencem pred smrtjo, naj ne pozabijo plačati petelina pri Eskalapu.)

In smo skočili pokoncu. Pop nas je blagoslovil, oficirji so nas nagovorili z zadnjim nagovorom in smo šli. Bila je tema in rosil je dež. Pot je šla po nekem grebenu. Z Jenkom sva se držala za roke, da ne zdrsneva. Njegova roka je bila mrzla in se je čutila kot vosek. Šel je v smrt.

S Cera so sijali reflektorji. Avstrijci so nas iskali. Ko smo po večurnem tavanju stopili iz gozdčica na plano, so počile puške. Veterani iz balkanskih vojn so polegali na tla, nekaj kadrovcev je v prvi grozi pobegnilo. Naš Jenko je legel mirno, kot da je bojeval sto bitk poleg moravskih vojščakov. Puške ni imel, ker sem jo tedaj nosil jaz.

Hitro se je izkazalo, da je streljal v zmoti na nas drug bataljon našega polka, ki je šel pred nami. Tako smo prebudili Avstrijce. Mi smo imeli večinoma posla z 28. polkom, s Čehi iz Prage. Tako smo se pobijali Slovani med seboj. V nekem slivnjaku je bil avstrijski eskadron, ki so ga naši strašno izsekali. Z Jenkom sva bila skupaj. Enkrat so naju s še dvema vojakoma poslali v patrolo. Zdaj sva imela oba dobri puški, vzela sva jih mrtvim. Eno uro smo držali položaj, s katerega nas je izmenjal nato en bataljon. Jenku, ki ni bil vaju, se je pri prvem strelu puška zagatila. Vojak mu jo je popravil. Nato je šlo. Bil je strašen ogenj od vseh strani. Komaj se je vedelo, kdo v koga strelja. Jenko je bil miren, kot da ni nič. Še kratek čas sva bila skupaj. Nato priteče ordonans in narednik vpraša: »Kdo se prostovoljno javi za patrolo?« Javila sta se dva vojaka. Narednik določi še enega in pravi: »Zraven naj gre še eden dobrovoljcev.« Jenko se javi, jaz tudi. In sva se, kdo ve zakaj, prepirala, kdo pojde. Šel sem jaz, stisnil sem mu roko in ga nisem videl več.

Ko sta me po bitki ranjenega pripeljala na okornem kmečkem vozu Sivonja in Rogonja v Valjevo, stopi prédme znanez iz čete, kmet iz Pomoravja in mi pravi: »Avgust je poginuo.« Našel ga je mrtvega, kri mu je tekla iz ust in prsi. Zraven njega mrtev Avstrijec. Pomoravljan je dejal, da sta obležala oba pri spopadu. Tako je bilo v koruznem polju na cerskem pobočju nad vasjo Tekerić pred 20 leti.

Jenkov grob, kje si: Ni rezani kamen, ni lavorjev šop, ne kaže, ne pravi, kje njegov je grob, le prosta pravljica, le ta ne molči, le prosta pravljica junaka slavi.

Tudi tebe, mladi slovenski bojevniki za svobodo in vstajenje svojega naroda, za njegove pravice, za veliko Jugoslavijsko bratstva in enakopravnosti, na slavi ljudska govorica, srce naroda, ki si ga nad vse ljubil in dal zanj svoje življenje, v vekov veke. Slava Tvojemu imenu. Večnaja pamjat!

Na Brezjah 15. t. m. Med cerkvenim govorom vojnega kurata g. Bonača.

Resnica o ljudskem taboru v Brežicah

Brežice. Kdor je izven Brežic prečital poročilo »Jutra« o nastopu JNS dne 12. VIII. t. l., mora misliti, da to nedeljo niti eno uho našega velikega sreza ni ostalo doma. Pišejo, da je bilo »nad 4000 ljudi« in to na »trgu«: mi bi rekli: v onem klavrnem drevoredu. Ako ta drevored, odnosno ta prostor od vzhodnega pločnika do tribune gospodov govornikov premerimo geometrijsko (geometrija je pozitivna znanost!), dobimo površino 280 m². Jezus Kristus je s tremi hlebi in petimi ribami nasitil 5000 ljudi. On je bil Bog in ni mu bilo težko delati čudežev. A da bi oni, ki hočejo biti politični bogovi Dravske banovine, mogli namestiti 4000 ljudi na 280 m² velikem prostoru, o tem morajo dvomiti tudi najbolj navdušeni pristaši slovenskih Tritonov. — Dobro je, da delajo ti ljudje take reklame. Svet čita, vidi laž barnumske reklame, kar mu daje povoda, da z dobro dozo skepse čita in posluša vse one tirade, katere gospodje napišejo in govorijo.

Tako na primer pišejo, da njihov »neiskren« nasprotnik trdi, da Brežice niso nacionalne. Kako to gospodje mislijo, ne vemo. Za nas »nacionalen« ni političen, temveč patriotski pojem. Kdo je v ostalem oni mator brežiški JNS, ki je osumil Brežičane, da nimajo narodne zavesti, o tem bomo govorili drugič.

Trdijo, da je nekdo napačno opozoril ljudi na mednarodno avtomobilsko tekmo. Potapljač se prijema tudi za to bilko. In spet se hočemo poslužiti matematike: ako je okoli 200 tekmovalcev startalo v Zagrebu ob 4. uri v presledkih dveh minut, naj si gospodje izračunajo, do katerega časa so mogli priti po cesti Bregana — Novo mesto.

A kdo je v resnici bil na tem shodu? Sami komandirani ljudje in večina, ki jo je prignal od poveljnikov JNS stavljeni ultimati, sama nezrela mladež, ki ne bi niti našla v Brežice, če jih ne bi njihovi delegirani predsedniki občin vodili tja.

Že dopoldne — zlasti pa popoldne je bilo malone vse opijaneno. Še ob 19. uri je pijana tolpa »zavednih« pristašev JNS — 17 do 18 letnih paglavcev, ki so se napili na tuj račun, napadla Antona Rožmana iz Gornje Pohance zato, ker ne trobi v njih rog; ti pretepaški vitezi se bodo morali zaradi tega junaškega čina raztrezniti pred sodnijo.

Mogli smo videti komandirance, ki so za časa govoranc kadili cigarete in obdržavali med seboj svoje partikularne zборе. Kakšno vehementno zanimanje za one besede, katere so prihajale od govorniške tribune! Bilo je tudi burleskni prizorov. Ko je nekje padel kamen in nekdo zakričal: »bomba!«, so se razbežali politični paži na vse kraje.

Da govorimo o govornikih? — Slišali smo staro pesem, mnogo obljub, opravičb itd. Vsekakor so bili vsi še dosti resni in čuvali so več ali manj dostojanstvo svojega položaja, edini poslanec Urek ni mogel zatajiti samega sebe in postal je, kakor običajno, oseben. — Je-li je dostojno za narodnega poslanca, da se vtika s svojevrstnimi manirami v privatno življenje — o tem naj sodi njegov generalni štab. Mi mu svetujemo, da naj bo malo previdnejši, ker gre vsak vrč do studenca le tako dolgo, dokler se ne razbije. Izpadov, namenjenih na brata Čeha, si menda brez odgovornosti ne sme dovoliti niti narodni poslanec. A da se najde kak narodni poslanec, ki se drzne javno na zboru brez dokazov kompromitirati ugled članice onega stanu, ki ga posebno uvaža in mu posvečuje besede, kakor: »Neimari narodne duše, njegove nacionalne svesti i kulture«, je nečuvno in pokaže vso »plemenitost« srca in »viteštvo« duše.

Rajhenburg. 14 dni so plakati vabili na manifestacijski shod v Brežice. Dvakrat je bilo pri cerkvi razglašeno, da se gre za »veliko« borbo. JNS je za to »borbo« proglasila splošno mobilizacijo, ki jo je povsod povdarjala z vzvišenimi besedami, ter je bila izdana parola: »od vsake hiše mora biti vsaj eden«. Stvar je pa začela postajati zanimiva, pa tudi privlačna, ko se je začelo šušljati, da bo dobil vsak, ki se bo udeležil tega manifestacijskega shoda, »3 prave jugoslovanske kovače«. Posebno mikavno je bilo to za uboge brezposelne rudarje, ki sicer ne vprašajo, kdo je, samo če bo kaj dal. Saj so tako ubogi, ker že tedne in tedne nič ne zaslužijo. Pa so prišli preteklo soboto na gotov kraj v nadi na tiste Judeževe 3 kovače ter s trdnim sklepom v srečo, da jih zanesejo v prvo trgovino za moko in špeh, da si vsaj enkrat se privoščijo zabeljenih koruznih žgancev (saj kruha itak že najbrže ne poznajo). — Toda »nacionalni« nos ima, kakor izkušnja kaže, izredno fini in občutljivi voh, pa je menda zavohal, kaj brezposelni »špekulirajo«. In ta »nacionalni« jim je, kakor pripovedujejo, povedal: »denarja nič. In ti ubogi so se razočarani vrnili

na svoje domove. — V nedeljo 12. t. m. zjutraj je bil pa višek vsega. Vsi tisti, ki so zadovoljni z današnjim stanjem, in vsi tisti, ki »morajo« biti »zadovoljni«, so se naložili na 18 sedežni avtobus in so se »zmagoslavno« odpeljali v Brežice. Pred njimi je pa brzela ogromna četa kolesarjev, po številu 6 (piši in beri šest). Ta četa se je po ad Rajhenburga naprej pomnožila za 100 odstotkov in proti Vidmu jih je bilo 12. In teh 12 je »manifestiralo« za to, kar vsak dan preklinjajo. (Ukaz je ukaz!) Ljudje so se pa zabavali nad tem, češ: »Mrlič, ki je izvršil samomor vsled svoje nemarnosti, skuša vstati od mrtvih«. — Udeležbo na shodu bo pa znal vsak ugotoviti, ki pozna »Jutro« računski ključ. Pika. — Pripomba: Ko se je »nacionalna« garda vrátila popoldne domov, je dala duška svojim indijanskim čuvstvom, ko je z huronskim vpitjem skozi trg Rajhenburg kričala »dol s punktaši!«, dobro se zavedajoč, da jih bojevniki zaradi svoje železne discipline in vzvišenega ponosa ne marajo pohrustati.

Sromlje pri Brežicah. Mogočno gibanje »Boja« je našlo odmev tudi v naši vinorodni občini Sromlje tako, da se je moral tudi tukaj sestaviti pripravljalni odbor. Sestavljen je tako: Strgar Anton, pos., Volčje, predsed., Cizelj Julij, pos. sin, Curnovec, podpredsednik; Suša Franc, trg., Sromlje, tajnik; Petan Alojz, pos. sin, Sromlje, blagajnik; odborniki: Aušič Ivan, pos., Volčje, Bogolin Ivan, viničar, Gor. Tohanc; Polšak Jurij, viničar, Volčje; Levstik Jože, viničar, Levstik Jože, viničar, Volčje. Komaj se je začelo govoriti o »Boju«, že so se našli ljudje, ki pa ne spadajo k našemu bojevniskemu pokretu, ampak jih pustimo neboraki četi, in začeli ljudi odvrčati in kričati na ves glas: noben, kateri je v JNS, ne sme biti organiziran v bojevniki organizaciji! Ti hočejo samo razdirati! Res je! Mi hočemo razdirati in pobijati, ali kaj? Samo korupcijo nepoštenost in denuncijantstvo. Mi kličemo vse poštene nesebične ljudi, ki jim je res za dobrobit naroda in države, da se organizirajo v našem nadstrankarskem pokretu tako, da bode edin narod pod vodstvom našega prvega Borca Nj. Vel. Kralja Aleksandra in se potem naši lepi domovini Jugoslaviji ne bo treba bati ne notranjih niti zunanjih sovražnikov.

Dober oglas v pravem listu se stokrat poplača!

Naše ljudstvo in pravica

V »Čačanskem glasu«, ki izhaja v Čačku (Srbija) je napisal D. Bogdanović članek »Naš narod o pravici«, iz katerega posnemamo:

Beseda o pravici — to je najvišja beseda v našem ljudstvu. Ona ni vezana na kakršne koli državne zakone. Nasprotno! Vezana je na razvaline kake cerkve, samostana, starega mesta, na kako bojišče, skozi katerega teče zdravilna voda iz blagoslovljenega izvira. Tam ob poti stoji par prastarih hrastov, ki so od pamtliveka posvečeni, da misli vsakdo, da bi bil greh, če bi jih posekali. Drugod zopet je star zid, na njem spomin kakega svetnika, morda stopinja sv. Save. V tem in tem gozdu živijo pravičniki, ponoči se sliši njihov pogovor, toda samo čiste in pravične duše ga slišijo. Nad vsem tem pa sta Bog in Usoda. Človek, obkrožen od vsega tega, občuti, da te stvari ne prestopajo gledajo nanj ter se ne hote pokorava običajem očetov, kakor da so neobhodni za življenje. Ta popolni mir tega pravičnega sveta, ki ga tako obkroža, ga spominja neprestano na izrek: »Glej, da niti mravlje na potu ne pohodiš!« To je nenapisan, preprost in večni zakon, katerega hrani narod in ki predpisuje človeku način življenja. To je ono, s čemur mati zazibava svoje dete in kar veže za vse večne čase.

Ako spregovorite z našim kmetom o pravici, ti ne bo odgovoril. Toda njegov obraz bo postal blag, njegove oči bodo tiho in radostno zasijale. Svojo vero je pretvoril v pravico in živi v tem prepričanju. Poskusi mu ubiti vero in ubil mu boš življenje. Ko je kmet najbolj nesrečen, veruje v pravico; on joku, kar dokazuje, da ima lepo dušo, ki pozna stvari, za katere mu je hudo. Tak je bil Slovan skozi vso svojo zgodovino, polno neprestanih borb za zemljo in življenje. Svojo moč je črpal iz pojma o časti in poštenju, katerima se nikdar ni odrekel.

V svoji legendi o pravici, katero je predel tako dolgo skozi vekov veke, je v vseh velikih trenutkih pokazal najplemenitejši strani svoje duše. V to legendo o pravici je oklenil svoje kralje in svoje siromake, njene znane in neznane, velike in male tkalce. Vsi so lepo po vrsti in složno gradili ono veliko, svetlo in skupno dobroto pravice, da bi postala splošna ljudska, narodna in človečanska last.

Tako stoji naš jugoslovanski narod pred svetom in pred človeštvom. On veruje trajno v smisel pravičnosti, to je njegov zakon, po katerem sodi ljudi in sebe. V sreči in nesreči nosi v svoji duši misel o pravici in pravičnosti. To je temelj življenja. Ako pride kdo ter ruši in blati ta temelj — pridejo svetniki in mučeniki, da izrečejo in izvršijo svojo sodbo v imenu svete Pravice!...

Ako pritisne krivica našega kmeta in mu vzame vse, on to prenese. On išče pravico

v jasnem nebu nad seboj, v svoji duši meri svoja dela in svoje misli — meri in čaka. Obdeluje svojo zemljo in premišljuje. Ko pa začuti, da je prišel čas, udari po krivici, katera je po njegovem globokem prepričanju začasna in minljiva. On ne dopusti, da bi padla mračna senca na njegovo misel o pravici, ki je velika pred njim in mora biti velika pred drugimi. To je njegova vera v pravico in v tem imenu moli k svojemu Bogu. Tako dela orač v ranem jutru na njivi, pastir pri svoji čredi na planini in mati ob svoji deci pri ognjišču. Treba se je otesati greha, ne sme se delati ono, kar »se ne sme delati«, tak mora biti red na tem svetu. Iz tega se je rodila preprosta in pravična zapoved: »Glej, da niti mravlje na potu ne pohodiš!...«

Tako je to bilo zjutraj in zvečer, iz dneva v dan, iz leta v leto, iz veka v vek in — vse do danes.

Ustanovni občni zbor »Boja« na Logu pri Ljubljani.

Združenje borcev Jugoslavije goji pravo bojno tovarštvo in vzgledno medsebojno zaupanje ter vzgaja neupogljive značaje in borbenega duha. Na te točke svojega programa ne smemo nikdar pozabiti. Kdor nima teh lastnosti pravega borca, resničnega izmišljotino vreči seme nesloge, kal dvo ne spada v naš pokret. Malodušnež ni za bojevnika za svobodo, pravico in poštenje, zvestoba, neomajno medsebojno zaupanje boj, strahopetec še manj. Samo tovariška Poženite izkušnjavca, ki hoče z lažjo ali in neustrašnost bodo zjeklenile naše vrste. ma v naše bojne redi! Govori morda sladko, se vam prilizuje. Toda pomnite: namen mu je sovražen, omajati hoče ljudstvo, ki je vstalo zoper krivico, nasilje, lakoto in nered. Naj si nadene še tako lepo ime, še tako svatovsko prijazno oblačilo: to je volk v ovčjem kožuhi; poslal ga je sovražnik.

Po trboveljski gladovni stavki

Iz Trbovelj. V Trbovljah so se dne 10. avgusta znova zaprli rudarji globoko pod zemljo. Znova je ugasnila njihovim očem luč sveta. Silna potreba jih je gnala, da so napravili ta korak, potreba koščka kruha, darovali bi tudi življenje. Ko je dospel klic naših tovarišev iz podzemlja po pomoč, je podpredsednik tukajšnje organizacije odredil vse potrebno in obvestil »Boj« v Ljubljani, da je sila velika.

Slike, kakršne so se odigravale globoko pod zemljo, so nepopisne. Naslednji dan so se odpeljali delegati raznih skupin in organizacij tako tudi druge rudarske skupine, v Ljubljano na pogajanja. »Boj« so zastopali tov. Vidmar, Florjančič, Kuhar in Zemljak. Intervencija pri TPD je naravnost porazno vplivala na delegate

Po več ko uro dolgi, vsestransko silno živahni debati je bil dejanski stan in položaj delavstva jasen. TPD ne popusti pod nobenim pogojem. Vzrokov ne bomo navajali. Ti pridejo drugič na vrsto in želimo, da vsi, kateri so imeli prste vmes, previdno molče, ker samo takrat zna valjar prizanesti. Delegacija je ob 10. uri izposlovala sprejem pri gospodu ministru za šume in rude g. Ulmanskem in pri g. banu.

izposloval, kar se je pač dalo izposlovati za delavstvo. Takoj nato so zabrnili avtomobili proti revirjem. V rove v Trbovljah so se takoj podali med delavce tudi tov. Vidmar in Florjančič. Ob 9. uri zjutraj so delavci zapustili rove. Opisovati ta žalostni pohod sestranih delavcev je preveč pretresljivo za pero.

Človek človeku za dobro delo v črni dolini, kjer se solnce ne smehlja.

Zagorje ob Savi. Skupina bojevnikov v Zagorju se iskreno zahvaljuje celokupnemu prebivalstvu zagorske doline in okolice, ki nas je v težkih dnevih za časa zadnje stavke rudarjev tako velikodušno podpiralo, da nam je bilo omogočeno prehraniti stavkujoče rudarje in najpotrebnejše svojce. Ker nam ni mogoče, da bi se vsakemu darovalcu posebej zahvalili, ponovno tem potom izrekamo prisrčni: Bog plačaj! za vsak naj-

manjši dar in za požrtvovalno delo posameznikov. — Tovariši, skupina si uredi svoj stalni lokal v hiši tov. Heringa. Uradne ure bodo vsako nedeljo in praznik od 7. do 12. ure. Tovariši, obračajte se na pisarno po informacije in event. reklamacije. Kar bo mogoče, se bo uredilo.

V Trbovljah, Hrastniku in Zagorju so pristopili v enem tednu nešteti novi tovariši v skupine bojevnikov. Člani se še nadalje trumoma vpisujejo.

UTANOVNI OBČNI ZBOR
KRAJEVNE ORGANIZACIJE »BOJA« VIČ
se bo vršil v soboto 25. avgusta na »Strelišču« pod Rožnikom. Poroča tov. Stane Vidmar.

IZJAVA.

Iz časopisja je posneti, da je g. Ivan Pucelj, minister n. r., dejal na brežiškem shodu JNS, da so ga bojevniki vabili v svoje vrste. Izjavljamo, da g. Pucelja nikdar nismo vabili v bojevniki vrste, marveč da je resnica temu ravno nasprotna. Osrednji izvršni odbor Združenja borcev Jugoslavije.

Ustanovni občni zbori

V soboto, 25. t. m.:

Ob 20. uri VIČ, strelišče.

V nedeljo, 26. t. m.:

Ob 7. uri ST. VID PRI STIČNI.
Ob 7.30 uri SV. JURIJ V SLOV. GORICAH.
Ob 8. uri SV. BOLFENK.
Ob 9. uri LAŠKO (hotel Savinja).
Ob 10.30 uri SV. JAKOB V SLOV. GORICAH.
Ob 15. uri SREDIŠČE.
Ob 15. uri STRUGE.
Ob 15. uri SELA PRI SUMPERKU.

8. septembra bo delegatsko zborovanje »Boja«. Zato naj odpadejo ta dan vsi ustanovni občni zbori. Natančnejša objava prihodnj.

Gibanje »Boja«

Laško ob Savinji. V nedeljo 19. t. m. se je vršil sestanek zaupnikov iz Laškega in okolice kot priprava za predstoječi občni zbor, ki bo v nedeljo 26. t. m. ob 9. uri v hotelu »Savinja«. Sestanek je vodil silno agilni tovariš Trop, ki je pozdravil navzoče ter delegata iz Celja, tov. dr. Voršiča in prof. Čučka, ki jima je podal nato besedo. Oba delegata sta orisala namen organizacije ter v poljudnih besedah podala poročilo o položaju. Po krajši debati se je sklenil datum občnega zbora, ki bo obenem dan vseh okoliških zaupnikov, da se vložijo prošnje za odobrenje pravil za ostale občine. Sestanek je obiskalo 40 ljudi, in sicer sami odrasli klenci, ki so se iskreno zahvalili delegatom ter odšli veseli z novimi upi domov. Videlo se je, da Laščani že po dosedanem delu ne samo da ne zaostajajo za tovariši drugje, temveč vrše svoje delo kot centrum svojega sreza vzgledno, tiho in uspešno, da smo jih lahko iz srca veselili. Ravno v tem kraju se stikajo interesi dveh naših glavnih staležev, kmeta in delavca in stoji zato Laščani pred zelo delikatno nalogo. Naj jih bodri zavest, da jim bomo vsi stali ob strani ter podpirali njihovo delo.

Rogaška Slatina. V nedeljo dne 5. avgusta po rani maši se je vršil v društvenem domu pri Sv. Križu ustanovni občni zbor krajevnice organizacije »Boja« za Rogaško Slatino in okolico. Predsednik pripravljalnega odbora tov. Čonč Leopold je otvoril zborovanje in podal poročilo o izvršenem delu. Nato je podal besedo tov. dr. Rud. Dobovišku iz Celja, ki je v nadenournem govoru obširno obrazložil smernice in cilje »Boja« ter današnji politični in gospodarski položaj. Govornik je bil večkrat s ploskanjem prekinjen in je žel za svoja temeljita izvajanja splošno odobravanje. — Nato je bil izvoljen sledeči odbor: Plemenitaš Vinko, posestnik in deči trgovec, Ratanska vas, predsednik; v ostali odbor pa: Anderlin Alojz, posestnik, Plat; Sovinec Janez, posestnik, Kostrivnica; Perkovič Jožef, posestnik, Rogaška Slatina; Zbil Matevž, posestnik, Nimno; Vračko Fran, pos., Ceste; Lajko Anton, pos., Rajnkovec; Čonč Leopold, pos. sin, Cerovec; Kovačič Mirko, ekonom, Rogaška Slatina in Drogenik Anton, pos. sin, Strmec. Kot namestnika: Stiplovšek Ivan, pos., Turnovec in Erjavec Franc, pos. sin, Sp. Kostreznica. V nadzorni odbor: Plemenitaš Jožef, pos., Tržišče; Kralj Vinko, pos., Sv. Mohor in Plevčak Jakob, pos., Ratanska vas. — Takoj je pristopilo blizu 100 članov in bo v kratkem času postala tudi Rogaška Slatina s svojo okolico močna bojevniška trdnjava.

Prekoračili smo Gorjance! Naše obhodnice so, pozdravljane od bednega, toda poštenega ljudstva, vkorakale v Belo Krajino in stoji že ob Kolpi, od Starega trga pa tja do železniškega mostu pri Bubnjarcih. Naše predstraže so že ob Kolpi. Za njimi pa se organizira ubožna, lepa Bela Krajina, zemljica junakov, ki so kljubovali Turkom, lili kri in gasili požare, niso pa nikdar dopustili, da bi bila Bela Krajina turški vijalet, pašaluk tlačiteljev... V črnomeljskem srezu so prvi stopili skupaj oni, ki so v minuli svetovni moriji dali zdrave za svoj dom. Predsednik invalidskega združenja v Črnomlju, tovariš Mavrin, je zbral svoje sotrpine in ostale vojščake za pravico dne 2. avgusta pri Laknerju na informativni sestanek zaupnikov »Boja« črnomeljskega sreza. Tov. Šturm je kot odposlanec Osrednjega izvršnega odbora »Boja« v Ljubljani podal obširno poročilo o smernicah »Boja«. Sestavljeni so pripravljalni odbori za vse občine črnomeljskega sreza. — 12. avgusta je sledil temu primeru tudi metliški srez. Enak sestanek kot v Črnomlju je ta dan sklical tov. Slane v Metliki za metliški srez. Poročal je tov. Fabjančič, I. tajnik »Boja« v Ljubljani, ter zopet tov. Šturm. Tudi tu so sestavljeni pripravljalni odbori za vse občine metliškega sreza. — Ljudska armada »Boja« se je začela zbirati tudi v Belokrajini, v veliko nejevoljo raznih samozvanih paš, od katerih eden je v znak protesta uničil zaporedoma cel tucat čašic rakije, potem je pa znesel svojo onemoglo jezo nad ubogim kmetičem, misleč, da je Bog dal kozi naenkrat dolg rep. Ampak zapisano je: Ne hvali dneva pred večerom! Koza bo imela vedno kratek rep. Mutec osojski v Carigradu, bo spet samo jesihar v Čičariji...

Dol pri Ljubljani. Mi gremo organizirati, tako smo sklenili na ustanovnem občnem zboru krajevnice organizacije »Boja«, ki se je vršil tudi pri nas v nedeljo 12. t. m. ob obilni udeležbi domačinov. Predsednik tov. Zidar je otvoril občni zbor, pozdravil vse navzoče, zlasti odposlanca osrednjega odbora iz Ljubljane in je uvodoma omenil neznosne krajevnice razmere ter pozival vse navzoče, da se tesno združijo kot en mož v »Boju«, ker

le tako bomo dosegli — svoj cilj. Po otvoritvenih formalnostih je predal besedo domačinu tov. Hostniku, ki je temeljito obračunal z vsemi denuncijanti, ovaduh, lažniki in goljufi. — Dalje sta govorila zastopnika centrale tov. Matičič in tov. Golob, ki sta v skrbno zbranem govoru podala vse idejne smernice novega gibanja in odločno pobijala vsako malodušnost pri članih. Končno je bil soglasno izvoljen sledeči odbor: predsednik Zidar Alojzij, tajnik Loboda Jože, blagajnik Kadive Franc; ostali odborniki: Zvab Ivan, Grad Matevž, Jeran Matija, Igličar Rok, Kuhar Franc, Cerar Jože, Nemec Jernej.

Iz Jesenic. Težko že čakamo, kdaj se bo vršil tukaj ustanovni občni zbor krajevnice organizacije »Boja-a«. Kajti potrebno bi bilo, da bi se javno dokumentirale zahteve delavcev, težnje jugoslovanskih tehnikov in onih, ki so brezposelni, ker se tu koristijo tuji Nemci, ki vlečejo masne plače. Domačini, ki so morali dolga leta študirati in zadostiti državljskim dolžnostim, služiti vojsko itd., pa nimajo drugega, kakor, da požirajo cestni prah, ki ga povzročajo baš največ ti gospodje s svojim germanskim ponosom in svojimi avtomobili, ki se smejejo v obraz domačim revežem-delavcem, onim, ki jim služijo, da se morejo ti gospodje nobel voziti po jugoslovanskih cestah in nas hraniti s prahom. Če pa hočeš z gospodom govoriti, da bi mu osebno povedal svoje težnje, je pa absolutno nemogoče, kajti, ko prestopiš prag, te že drži vratar, kateri ti da listek, da napišeš, s katerim gospodom bi rad govoril in ga prosil za namestitev; kajpada v nemščini, ker dotični gospod ne zna niti ene besede slovensko, akoravno je že 30 let kruh slovenske zemlje. Ta gospod, ki je z dušo in telesom inozemec — Nemec, ti zapiše par besed: »leider...« seveda negativno. Ta gospod si pač misli: »Mi imamo svoje ljudi,« — seveda misli Nemce, inozemce — »kaj bomo tebe jemali, ki si jugoslovanski državljani; ti bodi doma, če te bomo rabili o svetem nikoli.« Kar pa je najhuje, je pa to, da imajo inozemci, če so še tako nesposobni, petkratno plačo od domačina. Med tem, ko diplomirani inženirji nimajo niti 2000 Din plače, ima Nemec 6000 Din, ki pa je prišel kot delavec v tovarno in je danes šef in dipl. ing., domačin pa ima tretjino njegove plače in je v istem oddelku — seveda pod njegovim vodstvom. Nam ni treba povpraševati, kateri je Nemec-inozemec. Vse nam postane jasno, ako vzamemo v roke listo, iz katere je razvidno, kako so plačani. Če vzamemo visoke številke, pa jih imamo; kajti pri visokih številkah je le nekoliko domačinov in celo eden, ki je že zletel pri vratih ven. Radovedni smo, koliko je naših tehnično naobraženih ljudi zaposlenih na vodilnih mestih v Nemčiji ali Avstriji, posebno pa še takih, ki ne znajo nemškega jezika, kakor ti gospodje, ki ne znajo drugega, kakor doberdan v slovenskem jeziku. Dolgo se je že govorilo, da bo postalo drugače, da bomo postali gospodarji v svoji hiši, pa se še do danes ni izpremenilo niti za las. Se vedno smo domačini hlapeci tujecev, gospodje so pa oni, ki ho-dijo z germanskim ponosom in se gosposko vozijo z avtomobili. Upamo, da bo edina rešitev, ko bo vsak lahko gospodar v svoji hiši, kar se mora zgoditi. To bodo napravili le borci. Bojevniki brani svojo domovino, bojevniki se bori za to, da postavi v svojo hišo svoje ljudi. Ne more in ne sme se dopustiti, da bi nam tuje inozemec gospodaril v naši hiši. Dosti dolgo smo bili tlačani, ali naj bomo še naprej?...

Toplice na Dolenjskem. Po mnogih razočaranjih je ljudstvo uvidelo, da je skrajni čas, da prime svojo bodočo usodo v svoje roke. Zavedni možje in fantje so se odločili za skupno fronto v »Boju«, da so pripravljani vsak hip stopiti na branik naše domovine in da imajo trdno voljo doseči narodu blagostanje in boljše bodočnost. Kar je v večini okoliških občin že storjeno, tako se je tudi v Toplicah vršil ustanovni občni zbor v nedeljo 12. avgusta 1934. v Pečjakovi gostilni. Tukajšnjim razmeram primerno, ker ima bojevniško gibanje toliko hudih nasprotnikov kot malokje, o tem da misliti dejstvo, da je isti dan ob isti uri občinski odbor sejal, gasilno društvo pa vežbalo okrog 7 članov, je bila udeležba nad vse pričakovanje velika. Po običajnih pozdravih in navdušenih življih klicih Nj. Vel. kralju Aleksandru je bilo otvorjeno zborovanje. Besede sta povzela zastopnika osrednjega izvršnega odbora »Boja« in sicer tov. Gregorič Edo, predsednik kraj. org. »Boja« v Rajhenburgu ter tov. dr. Gros, predsednik kraj. org. »Boja« v Novem mestu. Obadva govornika sta v vznešenih resnih besedah orisala sedanje neznosne razmere v vsem javnem in gospodarskem življenju. Temu nasprotno sta obrazložila, da si je

»Boj« postavil za nalogo vse iztrebiti, kar je trhlega in gnilega, da bode vendar res enkrat narod prišel do svobode in enakopravnosti ter da ne bodo delili državljanov v dva razreda. Solidarno in navdušeno pritrjevanje je spremljalo obadva govornika, ko sta razlagala cilje »Boja«. — Odbor je bil izvoljen iz članov dosedanjega pripravljalnega odbora. Z novimi člani je bil izpopolnjen nadzorni odbor in namestniki. Krajevna organizacija »Boja« v Toplicah bo vestno motrila vse lokalne funkcionarje. Ti se morajo zavediti našega vrhovnega zakona t. j. Ustave, ki pravi, da so pred zakonom vsi državljani enaki. Ta načela se morajo v vsakem oziru upoštevati v naši svobodni državi. Postopati se mora napram vsakemu občanu enako, ne da bi jih delili v dve kategoriji, pa naj bo to glede ovadb, gradbenih ogledov, priporočil za znižanje bolniških stroškov, živinskih potnih listov itd. S pravilnim ravnanjem in enakim postopanjem napram vsem bo mogoče vzbuditi narod k pozitivnemu sodelovanju za našo drago domovino.

Rečica ob Savinji. — Prekrasno jutro je napočilo v nedeljo, dne 5. t. m., ko se je pričela po končani maši polniti ob 8. uri prostrana gledališka dvorana pri Štiglicu — sami resni možje in fantje, zaskrbljenih obrazov, preizkušeni in trdem, vsakdanjem boju življenja. Prišli so, da slišijo pogumne, moške besede, novi evangelij o prerojenju gospodarskih in socialno-političnih prilik v naši državi, za katero se bojuje Združenje borcev Jugoslavije »Boje«. Nad tristo mož je bilo zbranih v do zadnjega kotička napolnjeni dvorani, ko je otvoril zborovanje predsednik pripravljalnega odbora »Boja« na Rečici marjor v pokoju in posestnik tov. Anton Jezernik. Prvi pozdrav naj velja našemu prvemu borcu, v katerem vidimo svojega voditelja in rešitelja iz težav, ki nas tišče, našemu narodnemu vladarju kralju Aleksandru I. (Vi-harni vzkliki: »Živijo kralj!«) Nato pozdravi delegate krajevnega izvršnega odbora iz Celja tov. predsednika Orla, Bitenca in mr. Gradišnika, poroča o dosedanem delovanju pripravljalnega odbora ter naznanja, da je banska uprava dovolila ustanovitev krajevnice organizacije, ki si ho na današnjem ustanovnem občnem zboru izvolila svojo definitivno upravo. Preden se preide na volitev odbora, poda besedo predsedniku krajevnega izvršnega odbora iz Celja tov. Orlu, ki je v kratkem, pregnantem govoru obrazložil idealne cilje našega le za blagor in srečo naroda in države borečega se gibanja. Vse mahinacije nasprotnikov proti nam se bodo morale prej ali slej izjaloviti, ker s silo se ne da večno vladati proti volji naroda. Mi hočemo zgraditi skupni dom ljubezni in bratstva, dom zadovoljstva in pravičnosti, v katerem poznamo le enega samega gospodarja in voditelja, našega narodnega kralja. — Burno odobravanje in navdušeno ploskanje je sledilo prisrčnemu govoru tov. Orla, naka je povzel besedo član izvršnega odbora iz Celja, tov. mr. Fedor Gradišnik, ki je v enournem, velikem govoru podal zgodovino in razvoj našega vsenarodnega gibanja, ki je vsled svojega neustrašenega, pogumnega in odločnega nastopa v boju proti socialnim krivicam, politični strahovladi in nemoralu, proti korupciji in protekcijizmu, proti denunciantstvu in golem, brezobzirnem egoizmu mahoma zajelo ves naš dobri, poštini narod. Ker se borimo za srečo in zadovoljstvo vsakega posameznika, ne poznamo državljanov prvega in drugega razreda, ne poznamo niti klerikalcev, niti liberalcev, nam je drag in ljub vsak član naroda, ki je pošten in odkrit, neustrašen in neomahljiv v boju za svoje pravice. Mi se borimo v odkritem boju za srečo naroda in za veličino države, ki jo je ustvarila na vseh frontah prelita kri naših padlih junakov, katerim smo to dolžni, da od njih ustvarjena država ne postane plen izkoriščanja političnih žonglerjev. Dovolj je bilo hujskanja in bratomornega prerekanja, ščunjanja in denunciranja — tako ne more in ne sme iti dalje. Likvidirati moramo sramotno politično borbo in ustvariti novo državno življenje, kjer se ne bo uganjala strankarska politika, temveč se bo resnično delalo v prosep državljanov, ne pa v dobrobit strankarjev in političnih voditeljev. Da je tako pojmovanje zgradnje naše države smrt političnih veličin, to je jasno, zato so vsi poklicni politiki in osrečevalci naroda naperili proti nam ves svoj boj in vpliv, ki ga še imajo. A vse ne bo nič zaleglo, treba je le, da smo pogumni in neustrašni, vztrajni in odločni — zmaga mora biti in bo naša!!! — Nepopisno je bilo odobravanje in navdušenje vseh navzočih, ko je tov. Gradišnik končal svoj govor, ki je odjeknil v srcih vseh navzočih kakor odkritje nove, srečnejše dobe našega državnega življenja. Videli smo solze v očeh trdnih, grčavih mož, solze radosti in upanja v lepše,

mirnejše in zadovoljnejše čase. Nemo so stiskali roko tov. Gradišniku ter ga rotili, da naj »Boj« ne odneha v borbi, in ga zagotavljali, da so vsi kot en mož za krasni njegov program, ki je edini zmožen, rešiti narod iz današnje stiske in ustvariti državo srečno, trdno in veliko. Tov. Gradišnik jim je dal zagotovilo, da »Boj« ne odneha od začetne poti niti za ped in se bo boril z vsemi silami, da doseže, kar si je stavil za svojo nalogo, treba je le, da se narod enodušno priključi tej borbi, potem nam je zmaga gotova. — Z velikim navdušenjem so nato vstopili možje in fantje v krajevno organizacijo ter si izvolili sledeči odbor: Predsednik: Jezovnik Franc, prvi podpredsednik Turnšek Maks, drugi podpredsednik Krumpačnik Anton, odborniki: Bitenc Vekoslav, Gomiršek Franc, Tla-ker Peter, Marovt Viljem, Babin Anton, Češnovar Joža, Hren Franc, Hribernik Franc, Zajc Ivan, Zmave Alojz, Gajšek Martin, Mikec Luka, Novak Franc, Primož Franc, Vrantanar Jože, Zavolovšek Jože; nadzorni odbor: Jezernik Anton, Primož Janez, Rokan Ivan. — S tem je bil dnevni red izčrpan in tov. Jezernik je zaključil krasno uspelo zborovanje s pozivom, da se vsi z mladostnim ognjem lotijo dela za srečnejšo bodočnost nas in naših potomcev! —

Iz Trbovelj. Dne 19. t. m. se je vršila tombola bojevnikov v Trbovljah, ki je po razmerah, kakršne so danes v revirjih, še dosti dobro izpadla. Tem potom se najiskrenejše zahvaljujemo vsem darovalcem dobitkov kakor tudi vsem, ki so kaj pripomogli do lepega in dobrega uspeha.

Dobrova pri Ljubljani. — Zadnja pot tovariša Mihe Babnika. Visoki, vitki in poposni mlaji so pozdravljali vsakogar, ki se je bližal naši lepi Dobrovi. V mrzličnem delu in pripravah je vse tekmovalo za sprejem novomašnika. In ni čuda, če staro in mlado tekmuje pri tem delu, saj se že 21 let ni pela v naši fari nova maša. In v tem času, ko smo se svečano pripravljali na prihod novomašnika, je usodna nesreča iztrgala iz vrst našega ljudstva Miho Babnika, kmečkega sina, ki je tako tragično preminul pri prevozu mlatilnice in motorke. Podlegel je zadobljenim poškodbam. K zadnjemu počitku smo ga spremili v soboto 11. t. m. zjutraj ob pol 10. uri. Prijatelji, tovariši in domačini so se zbrali pred njegovo domačijo. Po cerkvenih obredih je zapel domači pevski zbor »Vigrede«, nato je krenil dolg sprevod na pokopališče. Za križem so stopali domači ognjegasci z lepim vencem, nato se je razvrstilo zastopstvo občinske uprave s predsednikom tov. Černetom in podpredsednikom Babnikom, katere član je bil pokojni Miha, za tem pa se je razvrstila vrsta bojevnikov z lepim vencem, ki ga je nosil tov. Podobnikar, njemu ob strani pa je stopal in zastopal skupino predsednik tov. Gosar in Oven. Osrednji izvršni odbor Boja so zastopali tov. Gombač, ing. Kobi Joško in Šmuc. Končno so sledila še ostala zastopstva domačega prebivalstva s posameznimi venci v dolgem sprevodu. — Lepo jutranje solnce je poslednjič zasijalo tov. Mihi na zadnji poti; njegovi krepki in stasiti tovariši so ga nepretiroma nesli do cerkve, kjer se je vršila žalna maša, na kar so ga zopet prenesli na pokopališče. Ihtenje svojcev in njegovih tovarišev je prešinilo tiho ozračje. — Pevski zbor je ponovno zapel tovarišu v slovo, na kar se je načelnik občine Černe v zbranih besedah toplo poslovil v imenu občinskega sveta od pokojnega Mihe. V ospredje je stopil zastopnik Boja tov. Erle Gombač, poklical v spomin delo pokojnika ter očrtal v jedrnatih besedah njegove vrline, kot bojevnika in koroškega dobrovoljca, ki je ob polomu Avstrije sanjal o veliki Jugoslaviji in o neodrešnih bratih ter končal: »Naj Ti bo zemlja domača, na kateri si kot marljiv kmečki sin sejal pokret bojevnikov in ki si jo tako iskreno ljubil, zatočišče zadoščenja velike domovinske ljubezni; bojevniki in soborci iz Koroške pa Te ohranimo, tovariš Miha, v trajnem in lepem spominu.«

Smlednik. Kljub skrajno slabemu vremenu se je zbralo v nedeljo 12. avgusta ob 15. uri v Smleški dvorani nad 100 zavednih mož in fantov, članov krajevnice organizacije »Boja« v Smledniku. Občni zbor je otvoril mesto odsotnega predsednika pripravljalnega odbora Konjarja Franceta tov. Debeljak Alojz, sporočil program občnega zbora in pozdravil vse navzoče, posebno pa tov. Kustra in tov. Šifrerja, ki sta se kljub slabemu vremenu odzvala našemu vabilu. Tov. Kuster nam je v jasnih potezah očrtal smernice in delo »Boja«. Tov. Šifrer nam je razložil pravila in dal navodila za bodoče delovanje. Oba tovariša sta žela burno odobravanje od vseh navzočih zborovalcev. Po tolmačenju pravil se je prešlo na drugi del občnega zbora: na volitev krajevnega odbora, v katerega so bili izvoljeni sledeči tovariši: Jer-

čič Peter, Bohinc Franc, Iše Peter, Bizjak Jože, Zavrl Franc, Rozman Jože, Jauhar Franc, Oselj Ivan, Konjar Franc, Debeljak Alojz, Hočevar Janez, Gantar Mirko, Kimovec Franc, Kozjek Jakob, Hočevar Franc, Bizjak Janez, Vehovec Jernej, Čebašek Alojz, Nadižar Anton, Zupan Franc, Vehovec Janez, Belihar Jože, Stirn Franc in Zirovnik Franc.

Po kratki toda resni debati je bil občni zbor okrog 6. ure zaključen z geslom: vsi na delo za boljšo bodočnost naroda in celokupne države! Med živijo vzklikli Nj. Vel. kralju in državi so se zborovalci mirno razšli. Upamo in trdno pričakujemo, da bo mlađa in krepka organizacija našla tudi odmev in zaslombo pri tistih, katerim je bila še nedavno vse in so tudi našli pri njej vse, kar so hoteli! Zavest in ponos občanov sta vzbujena, krepka volja članov in izvoljenega odbora pa bo privedla ljudstvo do končnega cilja in zmage.

Velika Nedelja. V nedeljo, dne 12. t. m. se je vršil pri naš ustanovni občni zbor krajevne organizacije »Boja«. Da je zanimanje za našo organizacijo zelo veliko, kaže dejstvo, da je bila dvorana bralnega društva kljub slabemu vremenu nabito polna. Svoje zastopnike so poslale tudi tovariške organizacije iz Maribora, Ptuja, Ormoža, od Sv. Lenarta pri V. Nedelji in od Sv. Tomaža pri Ormožu, katerih pozdrave smo z navdušenjem sprejeli. Zborovalci so napeto sledili izvajanjem govornikov. Posebno govor tovariša Vidmarja je vzbudil splošno odobravanje kakor tudi ogorčenje. Pa tudi tovariš Janžekovič od Sv. Lenarta nam je govoril vsem od srca, ko je med drugim rekel: Kako se glasi dandanašnji pozdrav:

Ali tovariši bojovníki! Nič malodušnosti. Pravica in poštenost morata zmagati. Oklenimo se »Boja«, kateri edini do sedaj se je izognil smrdljive in ogabne strankarske mlakuže ter gre naprej, z glavo pokonci, po začrtani poti pravice in poštenosti. Po končanih govorih je bila volitev ter je bil enoglasno izvoljen sledeči odbor:

Predsednik: Novak Ivan ml., iz Trgovišča; podpredsednik: Bezjak Anton iz Mihovca; tajnik: Meško Ferdo, Velika Nedelja; blagajnik: Rauš Peter, Trgovišče; gospodar: Kukovec Ludvik, Lešnica; arhivar: Moravec Ivan, Lunovec; odborniki: Gottvein Franc, Senežice; Bezjak Jakob, Sodinci; Horvat Franc, Sodinci; Moravec Franc, Strmec; Rauš Franc, Ključarovi; nadzorni odbor: Kajuč Avgust, Drakšl; Vencek Vinko, Trgovišče; Rudolf Joško, Ključarovi; Kaudrič Ivan, Mihovec; Kajuč Franc, Drakšl; namestniki: Meško Ivan, Mihovec; Novak Ivan st., Trgovišče; Meško Ivan, Vičanci; Rajh Jakob, Sardinje; Lah Ivan, Lešnica.

Drobni oglasi

Imam na prodaj cca. 400 komadov PATENT-NIH OBESALNIKOV po Din 10.— za komad. Nabavna cena je bila Din 25.— po komadu. Radi preseljenja jih prodam tudi na hranilno knjižico kakega večjega denarnega zavoda v Ljubljani. Ugodna prilika za ljubljanski velesejem. — Naslov pove upravništvo.

Išče se v najem NAVADEN KMEČKI MLIN na 2 ali 3 kamne takoj ali pozneje; ponudbe pod »Kmečki mlin« na upravo lista »Prelom«.

Mr. ph. Anton Ustar lekarnar v Ljubljani

naznanja, da je preselil svojo lekarno „pri sv. Petru“ v poslopje tvrdke Bat'a v Šelenburgovi ulici št. 7 (nasproti glavne pošte)

SLOVENIA-TRANSPORT

ŽELEZNIŠKO - CARINSKO, ŠPEDICIJSKO IN TRANSPORTNO PODJETJE

Ljubljana, Miklošičeva cesta
Ekspoziture: Maribor, Jesenice in Rakek

Naslov za brzojavke: SLOVENIATransport — Telefon interurban 27-18
Poštni predal 239 — Čekovni račun pri poštni hranilnici v Ljubljani 14.650

Doma in na tujem

(TEDENSKI PREGLED.)

Stratosferna letalca Max Cosyns in Neere van der Elst, obadva Belgijca, mlada, pogumna in simpatična učenjaka, sta pristala iz zračnih višav — 16 tisoč metrov visoko sta se bila dvignila — na polju pri Ženavljah v Prekmurju. Na poti do Ljubljane sta imela več zaprek, nego po poti skozi zrak. Tu sta bila lepo sprejeta in sta oba zadovoljna. Naš kralj ju je odlikoval.

Nemški konzul v Zagrebu daje hitlerjev-cem iz Avstrije nemške pasose, s katerimi potem potujejo čez Ogrsko v Nemčijo. Avstrijski listi so strašno nevoljni nanj. Vendar je to čisto naravna stvar. Kaj naj se zgodi z njimi? Pa vendar ni misliti, da jih bo pošiljal na razpolago izrednemu sodišču na Dunaju.

Naši časopisli so si včasih v laseh, kdo je starejši. To pa zato, ker starejši pomeni modrejši. Vendar to ni neobhodno potrebno. Zdaj so časi, ko se mladi listi tudi upoštevajo. Pa naj bo, kakor hoče. Pomislite, da so imeli na Kitajskem list, »Peking Sao«, ki je izhajal natančno 1635 let. In je vendar prenehal. Zakaj? Ker je bil star.

Ostale dopise objavimo prihodnjič. Prosimo dopisnike, da pošiljajo čim krajše dopise.

Uredništvo.

Komemoracijo blag. pok. gen. Rudolfa Maistra priredi v četrtek 23. t. m. ob pol 9. uri zvečer v dvorani »Delavske zbornice« (Miklošičeva c.) društvo »Tabor«. Govoril bo sedanji predsednik Maistrovih borcev g. dr. Dolar. Vsi bojovníki se vabijo k udeležbi.

Borci! Priporočamo vam knjigo prof. I. Janeza Kolar-ja.

»PREPORODOVCI 1912.—1914.«

V tem delu je zbral pisatelj kot vesten kronist bogato gradivo o borbah in trpljenju naše idealne predvojne mladine. »Preporodovci« so bili idejni predniki vojnih dobrovoljcev in nas borcev. Vsi ti pokreti so v svoji dosledni kontinuiteti neločljivo povezani med seboj. Knjiga stane 25 Din in se naroča pri uredništvu »Preloma«.

Za naš

naj se kupujejo naši domači proizvodi:
prašek za pecivo, vanilin - sladkor, rumenilo in puding praški znamke »ADRIA«

Priporočata se renomirana tvrdka:

Matej Orehek

Ljubljana, Kolodvorska ul. 26
Ustanovljena leta 1897

Ugoden nakup raznovrstnega dobrega blaga po nizkih cenah. Posebno se opozarja na veliko zalogo »ORO« čevljev, domačega ročnega izdelka.

Trgovci uživajo poseben popust!

Naša zemlja je poljedelska in kruh bi moral biti pri nas poceni. Toda glej ga spaka — v Livnu v Bosni prodajajo polbelega po Din 4.— za kilogram. Nov jugoslovanski rekord.

Mussolini je kljub vsemu zanimiva osebnost. Napravil je zopet duhovito potezo, kakršnih mu v mednarodni politiki včasih nedostaja; poklical je namreč na orožne vaje vse ministre in države podtajnike, češ, naj pokažejo svoje vojaške sposobnosti. Če hočeš komandirati v miru, moraš tudi v vojski. Prvi pogoj pa je, da zna človek komandirati nad samim seboj. Takih vaj pa na žalost ni, ki bi nas vadile v tej umetnosti.

Italija je baje zapretila Albaniji, da zasede del albanskega ozemlja, če Albanija ne plača dolgov in če ne sprejme italijanskih zahtev. Minili so medeni meseci, začena se iztreznjenje. Albanski tiskovni urad seveda vse to demantira.

Jeruzalem, Jeruzalem, dobil si tekmeča. Sovjeti, ki sploh radi nagajajo tistim, ki bi radi obnovili kaj starega, so sklenili ustanoviti na zapadni meji avtonomno židovsko republiko. Lepo — samo da bi se židje v njej ne obnašali kot v judovski šoli in da ne bi — po stari jevrejski navadi — dali kamenjati kakšnega komisarja ali pa da ne bi — milo za drago — pričeli prirejati za spremembo pogromov zoper krščansko manjšino.

Francoski učenjak Gabriel Millet, eden izmed takozvanih »štiridesetih nesmrtnikov«, študira freske samostana Gračanice v Srbiji. Te slike so velike umetniške vrednosti in pričajo o veliki kulturi južnih Slovanov v starih časih.

Kmalu bomo letali — če bomo seveda dovolj pogumni za to — da nas bo kot čmrljev v zraku, zlasti ob nedeljah in narodnih praznikih. Angleži so začeli debelo izdelovati enostavne aeroplane po 150 funtov ali ca. 270 tisoč dinarjev.

V državi Nepal v Indiji so v enem tednu ubili 4000 tigrov. Kako veseli bi bili naši domači lovci, ako bi imeli le enega tigra na razpolago v naših logéh.

Teod. Korn

Ljubljana, Poljanska cesta št. 8

(Preje Henrik Korn)

Ustanovljeno l. 1852

Krovec, stavbni, galanterijski in okrasni klepar. Instalacija vodovodov in centralne kurjave. Naprava strelovodov. Kopališke in kloset. naprave.

Za nakup raznega orodja in okovja v priznano najboljši kakovosti, kakor tudi za nakup vsega ostalega v železninar-sko stroko spadajočega blaga, z največjo zalogo in po *izredno nizkih cenah* se Vam priporočata najstarejša tvrdka te stroke:

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in stroji
v Ljubljani, Tyrševa (Dunajska) cesta 16

DEŽNIKE NOGAVICE

na drobno in na debelo
kupite najugodnejše
v tovarni

JOSIP VIDMAR

Ljubljana

Pred Škofijo 19
podruž.: Prešernova ul. 20

Beograd

Kralja Milana 13

Zagreb

Jurišičeva ul. 8

Avstrijski kancelar dr. Schuschnigg je slovenske krvi. Njegov ded je bil slovenski narodni delavec. Naši rojaki v Avstriji nimajo kljub temu pričakovati nič dobrega od njega.

Nemški Kronprince se navdušuje za zvezo Nemčije s Francijo in Anglijo. Pravi, da Evropi grozi nevarnost od vzhoda. Nekoč je prišla iz vzhoda luč.

Knez Starhemberg bi rad postal regent v Avstriji. Pred Mussolinijem se je vnel za to, da bi se Avstrija preuredila po ogrskem vzorcu. Biti regent je lepo, biti narod pa včasih ni lepo.

V Nemčiji je bil prošlo nedeljo plebiscit, ki naj bi potrdil Hitlerja za državnega predsednika. Hitler je sicer dobil večino glasov, vendar je glasovalo zoper njega reci in piši 5 milijonov. Dragi bralec, pamet v roko in razmišljaj.

Göring, pruski min. predsednik je imel avtomobilsko nesrečo, ki so jo ponekod tolmačili kot atentat. Dobil je le nekaj prask. Čuvajo ga morda germanski bogovi, katere bi ljudje Göringovega kalibra hoteli v sedanji dobi restavracije s prestola vrženih vladarjev spet vpeljati kot komisna božanstva.

Bencin iz morske vode, pravijo, da zna delati neki francoski mehanik iz Rouenna. Če je to res — kar pa ni verjetno — bomo kmalu vsi vozili avtomobile. V Ameriki pa je taka suša, da je liter vode dražji kot liter bencina.

V Južni Afriki so odkrili novo diamantno polje. Začelo se je drvenje tja doli. Škoda, da je ta dežela tako daleč. Drugače bi naši brezposelni lahko odšli diamante kopat.

Cudna so pota zgodovine — včasih so ji rekli božja previdnost. Kakor leta 1914, tik pred vojno, se tudi sedaj vodijo med Francijo in Anglijo pogajanja o vojaški zvezi. Predsednik angl. vlade je na počitnicah v Franciji — pravijo, da se zdravi. Francija pa hoče obnoviti tudi vojaško zvezo z Rusijo. Svet je okrogel, se vrti in kar smo videli pred leti, vidimo spet, ko se zemeljska obla dovolj zavrti.

V Latviji imajo čedno senzacijo. Finančni minister z lepim imenom Anus je poneveril precej državnega denarja. Ker so latvijski zakoni dobri, so gospoda Anusa obsodili na 3 leta robije.

Perite le s cenejšim,
DOMAČIM IZDELKOM

„SNEŽINKA“
MILNIM PRAŠKOM
ki vsebuje nad 60% mila

Za namakanje pa uporabljajte prvovrsten pralni prašek

„RADOST PERIC“

Zajamčeno neškodljiv!

Izdeluje

Dolničar & Richter
Ljubljana

„HERKULES“ čevlji

z gumijevimi in usnjatimi podplati so najmočnejši vsled tega tudi najcenejši.

Zahtevajte povsod le samo

„HERKULES“ čevlje

kateri so popolnoma domačega izdelka.

Se priporoča

Ivan Prešeren
tovarna čevljev, Kranj